

**PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI
IMĦALLEF
ONOR. AUDREY DEMICOLI LL.D.**

Rikors Ġuramentat Nru 458/2021 AD

**AERONAUTICA MALTA LIMITED (C38103) U
L-AVUKAT DR MARCO A. CILIBERTI (KI 243975M)**

VS

**AIRCM GLOBAL LIMITED (C70071)
U B'DIGRIET TAT-22 TA' DIĊEMBRU 2022, L-ISEM TAS-SOĊJETA'
KONVENUTA NBIDEL GĦAL
UNIVERSAL AIR CHARTER AND MANAGEMENT LTD**

Seduta ta' nhar il-Ġimgħa, tlethax (13) ta' Ottubru 2023

Il-Qorti:

1. Din hija sentenza finali dwar somma rappreżentanti *referral fee* allegatament dovuta mis-soċjeta' AirCM Global Limited (illum Universal Air Charter and Management Ltd) (minn issa 'l quddiem "*is-soċjeta'*")

konvenuta) lir-rikorrenti Aeronautica Malta Limited u l-Avukat Dr Marco Ciliberti (minn issa 'l quddiem "*ir-rikorrenti*") fl-ammont ta' tnejn u għoxrin elf Ewro (€22,000), jew somma verjuri;

Preliminari

2. Permezz ta' rikors ġuramentat preżentat fl-għaxra (10) ta' Mejju 2021, **Aeronautica Malta Limited et** ippremettew:

- a. *Illi l-kumpanija attriċi Aeronautica Malta Limited, li tagħha l-Avukat Dr Marco A. Ciliberti huwa direttur, toffri servizzi ta' konsulenza u taħriġ fis-settur aeronawtiku filwaqt illi l-kumpanija konvenuta AirCM Global Limited hija operatur ta' inġenji ta' l-ajru;*
- b. *Illi wara laqgħat ta' introduzzjoni u bl-intermedjazzjoni tal-kumpanija attriċi kif rappreżentata minn Dr Marco Ciliberti u l-istess Dr Marco Ciliberti, il-kumpanija konvenuta rreġistrat f'isimha sabiex jiġi operat minnha l-inġenju ta' l-ajru tal-għamla King Air 200 GT;*
- c. *Illi dan l-inġenju ta' l-ajru ġie rreġistrat fir-reġistru ta' l-inġenji ta' l-ajru ta' Malta bñala 9H-RWM nhar id-29 ta' Settembru 2017 u għadu hekk rreġistrat f'isem AirCM Global Limited bñala operatur;*
- d. *Illi peress illi l-imsemmi inġenju ta' l-ajru kien ġie rreġistrat f'isem il-kumpanija konvenuta sabiex jiġi operat minnha għas-sidien bl-intermedjazzjoni tal-atturi, il-kumpanija konvenuta kienet offriet li tñallas referral fee u għalhekk qablet u aċċettat illi tñallas lill-atturi s-somma ta' ñames mitt Ewro fix-xahar (€500) għal kull xahar li l-istess inġenju ta' l-ajru jibqa' rreġistrat f'isem il-kumpanija konvenuta AirCM Global Limited;*
- e. *Illi minkejja diversi interpellanzi sabiex il-kumpanija konvenuta tñallas dak minnha dovut hija naqset milli tagħmel dan, u dan minkejja l-*

konferma verbali u bil-miktub ta' l-istess kumpanija, fosthom permezz ta' email tas-6 ta' Novembru 2017, kopja ta' liema hija annessa u mmarkata Dok 'A', hija naqset milli tagħmel il-ħlasijiet dovuti jew parti minnhom;

- f. Illi peress illi l-kumpanija konvenuta baqgħet inadempjenti, l-atturi intavolaw kontra l-kumpanija konvenuta ittra uffiċjali ai termini tal-Artikolu 166A tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta, għal liema ittra uffiċjali l-kumpanija konvenuta intavolat risposta, kopja ta' liema atti qegħdin jiġu annessi u mmarkati Dok 'B';*
- g. Illi fil-ġurnata li fih qiegħed jiġi ntavolat il-preżenti rikors ġuramentat, il-kumpanija konvenuta AirCM Global Limited hija għalhekk debitorici tal-atturi fis-somma ta' tnejn u għoxrin elf Ewro (€22,000), u rappreżentanti referral fees li saru dovuti u pagabbli skond il-prospett anness u mmarkat Dok 'C';*

3. Għaldaqstant, ir-rikorrenti talbu lil din il-Qorti sabiex, **bid-dispenza tas-smiġh tal-kawża a ternur tal-Artikolu 167 et seq tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta:**

- i. Tiddikjara u tiddeċiedi illi l-kumpanija konvenuta AirCM Global Limited hija debitorici ta' l-atturi jew min minnhom fis-somma ta' tnejn u għoxrin elf Ewro (€22,000) rappreżentanti referral fees jew dik is-somma verjuri li tirriżulta dovuta mill-kumpanija konvenuta lill-atturi;*
- ii. Tikkundanna lill-kumpanija konvenuta AirCM Global Limited tħallas lill-atturi jew min minnhom is-somma ta' tnejn u għoxrin elf Ewro (€22,000) jew dik is-somma verjuri li tirriżulta dovuta mill-kumpanija konvenuta lill-atturi jew min minnhom;*

Bl-ispejjeż, inkluż dawk tal-ittra uffiċjali bin-numru 1138/18, u bl-imgħaxijiet legali kalkolati minn kull skadenza bl-ogħla rata li tippermetti l-liġi sad-data tal-ħlas effettiv, kontra l-kumpanija konvenuta;

4. Permezz ta' digriet mogħti nhar it-tnax (12) ta' Mejju 2021, il-Qorti, wara li rat l-Artikolu 167 *et seq* tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta, appuntat il-każ għas-seduta ta' nhar it-Tlieta, l-ewwel (1) ta' Ġunju 2021, b'ordni lis-soċjeta' konvenuta sabiex jidhru f'dik il-ġurnata u jwieġbu għat-talba tal-atturi, u fin-nuqqas, il-Qorti tgħaddi biex tiddeciedi minnufih il-kawża billi tilqa' t-talbiet tal-atturi;
5. Rat in-nota pprezentata mis-soċjeta' konvenuta a tenur tal-Artikolu 170 tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta, u d-dokument anness magħha;
6. Semgħet is-sottomissjonijiet magħmula mis-soċjeta' konvenuta u mir-rikorrenti, u sussegwentement, b'digriet mogħti waqt is-seduta tal-ħmistax (15) ta' Ġunju 2021, awtorizzat lis-soċjeta' konvenuta tippreżenta nota tal-eċċezzjonijiet tagħha;
7. Permezz ta' risposta ġuramentata datata ħamsa (5) ta' Lulju 2021, is-soċjeta' **AirCM Global Limited** eċċepiet:
 - a. *Illi fl-ewwel lok il-pretensjonijiet tal-atturi huma infondati fil-fatt u fid-dritt stante li l-ebda ammont ma huwa dovut lir-rikorrenti;*
 - b. *Illi mingħajr preġudizzju għas-sueċċepit, l-atturi jeħtieġ illi jġibu prova tal-ftehim mas-soċjeta' eċċipjenti AirCM Global Limited dwar 'l hekk imsejġha 'referral fee';*
 - c. *Illi mingħajr preġudizzju għas-sueċċepit, il-ħlas tar-'referral fee' kien soġġett għall-kundizzjoni sospensiva illi s-soċjeta' eċċipjenti titħallas mingħandi s-soċjeta' estera United Jet Services dak dovut lilha taħt l-Aircraft Operating Agreement datat 12 ta' Far 2017, kif ser jiġi spjegat aħjar hawn taħt;*

- d. Illi mingħajr preġudizzju għas-sueċċepit, kwalunkwe ftehim li seta' kien hemm dwar 'referral fee' kien fuq bażi ta' one-time payment u mhux ħlas fix-xahar ad inifinitum;
- e. Salv eċċezzjonijiet ulterjuri permessi skont il-liġi;

Bl-ispejjeż.

II-Qorti

8. Reġgħet rat ir-rikors ġuramentat tar-rikorrenti datat għaxra (10) ta' Mejju 2021, u d-dokumenti annessi miegħu, cioe (a) kopja ta' *email* mibgħuta mill-kumpanija konvenuta (**Dok A** a fol 9 *et seq* tal-proċess); (b) kopja tal-atti tal-ittra uffiċjali numru 1138/18 (**Dok B** a fol 12-13 tal-proċess); (c) prospett (**Dok C** a fol 10 tal-proċess);
9. Reġgħet rat in-nota pprezentata mis-soċjeta' konvenuta a tenur tal-Artikolu 170 tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta, immarkata **Dok AD1** a fol 40-41 tal-proċess, u d-dokument anness mal-istess nota mmarkat **Dok CM1** a fol 42 *et seq* tal-proċess;
10. Rat illi s-soċjeta' konvenuta ġiet awtorizzata tipprezenta nota tal-eċċezzjonijiet tagħha wara li semgħet is-sottomissjonijiet magħmula mill-partijiet permezz ta' digriet mogħti nhar il-ġismistax (15) ta' Ġunju 2021;
11. Reġgħet rat ir-risposta ġuramentata tas-soċjeta' konvenuta datata ħamsa (5) ta' Lulju 2021, id-dikjarazzjoni ta' fatti skont l-Artikolu 158(3)(c) tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta, u l-*statement* ta' dak dovut lil AirCM Global Limited mingħand United Jet Services anness miegħu u mmarkat **Dok CM1** a fol 67 *et seq* tal-proċess;

12. Semgħet ix-xhieda bil-ġurament ta' **Lara Buttigieg** prodotta mir-rikorrenti waqt is-seduta tal-erbġha u għoxrin (24) ta' Settembru 2021¹, u rat is-sett ta' dokumenti minnha esebiti u mmarkati **Dok LB1** (a fol 91 *et seq* tal-proċess);
13. Semgħet ix-xhieda bil-ġurament ta' **Andrew Lee** prodott mir-rikorrenti waqt is-seduta tal-erbġha u għoxrin (24) ta' Settembru 2021²;
14. Semgħet ix-xhieda bil-ġurament ta' **Robert Foster** prodott mir-rikorrenti waqt is-seduta tal-erbġha u għoxrin (24) ta' Settembru 2021³, u rat id-dokumenti minnu esebiti u mmarkati **Dok DF1 sa DF8** (a fol 105 *et seq* tal-proċess);
15. Semgħet ix-xhieda bil-ġurament ta' **Joanna Bartolo**, in rappreżentanza ta' **Bank of Valletta plc**, waqt is-seduta tal-erbġha u għoxrin (24) ta' Settembru 2021⁴;
16. Rat l-affidavit ta' **Dr Marco Ciliberti**, u d-dokumenti annessi miegħu, a fol 147 *et seq* tal-proċess;
17. Semgħet ix-xhieda bil-ġurament ta' **Joanna Bartolo**, in rappreżentanza ta' **Bank of Valletta plc**, waqt is-seduta tat-tmienja u għoxrin (28) t'Ottubru 2021⁵, u rat id-dokumenti minnha esebiti u mmarkati **Dok JB1 u Dok JB2** a fol 164 *et seq* u 345 *et seq* rispettivament;
18. Rat l-affidavit ta' **Eric Weisskopf** immarkat **Dok EW1** a fol 636-637 tal-proċess;
19. Semgħet ix-xhieda bil-ġurament ta' **Robert Foster**, prodott mir-rikorrenti, waqt is-seduta tal-ħamsa u għoxrin (25) ta' Novembru 2021⁶, sospiża u kontinwata waqt is-seduta tat-tlieta (3) ta' Frar 2022⁷;

¹ It-traskrizzjoni tax-xhieda tagħha tinsab a fol 88 *et seq* tal-proċess

² It-traskrizzjoni tax-xhieda tiegħu tinsab a fol 96 *et seq* tal-proċess

³ It-traskrizzjoni tax-xhieda tiegħu tinsab a fol 101 *et seq* tal-proċess

⁴ It-traskrizzjoni tax-xhieda tagħha tinsab a fol 144 *et seq* tal-proċess

⁵ It-traskrizzjoni tax-xhieda tagħha tinsab a fol 162 *et seq* tal-proċess

⁶ It-traskrizzjoni tax-xhieda tiegħu tinsab a fol 638 *et seq* tal-proċess

⁷ It-traskrizzjoni tax-xhieda tiegħu tinsab a fol 653 *et seq* tal-proċess

20. Rat l-affidavit ta' **Teresa Haigh**, immarkat **Dok TH** a fol 668 *et seq* tal-proċess;
21. Rat *is-service agreement* iffirmit ma' Fly Guyane, esebit mis-soċjeta' konvenuta u mmarkat **Dok CM2** a fol 678 *et seq* tal-proċess;
22. Semgħet ix-xhieda bil-ġurament ta' **Robert Foster**, prodott mis-soċjeta' konvenuta in kontro-eżami, waqt is-seduta tal-ħamsa (5) ta' Mejju 2022⁸;
23. Semgħet ix-xhieda bil-ġurament ta' **Eric Weisskopf**, prodott mis-soċjeta' konvenuta in kontro-eżami, waqt is-seduta tat-tlieta u għoxrin (23) ta' Ġunju 2022⁹;
24. Rat l-*statement of account* ta' Fly Guyane u sensiela ta' ittri mibgħuta minn Air CM Global Limited lil Fly Guyane, esebiti mis-soċjeta' konvenuta u kumplessivament immarkati **Dok CM3**, a fol 716 *et seq* tal-proċess;
25. Semgħet ix-xhieda ulterjuri bil-ġurament ta' **Robert Foster**, prodott mis-soċjeta' konvenuta in kontro-eżami, waqt is-seduta tat-tmintax (18) ta' Novembru 2022¹⁰;
26. Rat illi, b'digriet datat tnejn u għoxrin (22) ta' Diċembru 2022, il-Qorti laqgħet it-talba magħmula mis-soċjeta' konvenuta permezz ta' rikors datat ħmistax (15) ta' Diċembru 2022 sabiex, ai termini tal-Artikolu 175(1) tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta, l-isem *Air CM Global Limited* fl-atti proċesswali jinbidel għal *Universal Air Charter and Management Ltd*, wara illi s-soċjeta' konvenuta biddlet isimha nhar il-ħmistax (15) ta' Settembru 2022;
27. Semgħet ix-xhieda bil-ġurament ta' **Dr Marco Ciliberti**, prodott mis-soċjeta' konvenuta in kontro-eżami, waqt is-seduta tal-ħmistax (15) ta' Diċembru 2022¹¹;

⁸ It-traskrizzjoni tax-xhieda tiegħu tinsab a fol 700 *et seq* tal-proċess

⁹ It-traskrizzjoni tax-xhieda tiegħu tinsab a fol 708 *et seq* tal-proċess

¹⁰ It-traskrizzjoni tax-xhieda tiegħu tinsab a fol 727 *et seq* tal-proċess

¹¹ It-traskrizzjoni tax-xhieda tiegħu tinsab a fol 740 *et seq* tal-proċess

28. Semgħet ix-xhieda bil-ġurament ta' **Andrew Lee**, prodott mis-soċjeta' konvenuta in kontro-eżami, waqt is-seduta tal-wieħed u tletin (31) ta' Jannar 2023¹²;
29. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tas-soċjeta' konvenuta datata tmienja u għoxrin (28) t'April 2023, a fol 764 *et seq* tal-proċess;
30. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti datata tnejn (2) ta' Mejju 2023 a fol 782 *et seq* tal-proċess;
31. Semgħet it-trattazzjoni ulterjuri tal-każ odjern mill-partijiet waqt is-seduta tal-ħdax (11) ta' Mejju 2023;
32. Rat illi l-kawża ġiet differita għas-seduta tal-lum għas-sentenza;
33. Tagħmel is-segwenti konsiderazzjonijiet:

Konsiderazzjonijiet Legali

34. Fl-ewwel lok, għall-fini ta' kjarizza, din il-Qorti sejra telenka l-fatti illi jidher illi mhux qed jiġu kontestati fil-każ odjern:
- (a) Is-soċjeta' attriċi, illi tagħha l-Avukat Dr Marco Ciliberti huwa Direttur, ġiet avvicinata minn ċertu Andrew Lee, illi flimkien mal-kumpanija Portugiża HeliPortugal, xtaq illi jirreġistra kumpanija bl-isem *Rescue Wings Malta* sabiex tiġi operata *air ambulance*;
- (b) HeliPortugal hija kumpanija sussidjarja tas-soċjeta' estera United Jet Services, u l-inġenju tal-ajru illi kienet qed tikkunsidra illi jiġi registrat bħala *air ambulance* kien l-ajruplan *Beechraft King Air B200 GT*, fornit minn HeliPortugal;

¹² It-traskrizzjoni tax-xhieda tiegħu tinsab a fol 757 *et seq* tal-proċess

- (c) Ciliberti, fil-kwalita' tiegħu ta' Direttur tas-soċjeta' rikorrenti, laqqa' lil Lee ma' Robert Foster u Teresa Haigh, Diretturi tas-soċjeta' konvenuta, fil-bidu tas-sena 2017. Is-soċjeta' konvenuta hija *management company*, u cioe kumpanija illi topera l-ajruplani, b'dana illi, *inter alia*, tirreġistra l-ajruplan fuq l-AOC (*Air Operators Certificate*) tagħha, u żżomm l-ajruplan *air-worthy* sakemm idum hekk reġistrat;
- (d) Eventwalment, f'Awwissu 2017, sakemm kien għadu għaddej il-proċess sabiex jiġi reġistrat l-ajruplan fuq l-AOC tas-soċjeta' konvenuta, Andrew Lee ddecieda li jirtira mill-*business venture* illi kellu ma' HeliPortugal, u *Rescue Wings Malta* baqgħet qatt ma mmaterjalizzat;
- (e) Sadattant, iżda, sa minn Marzu 2017, is-soċjeta' konvenuta kienet qed toħroġ fatturi lil United Jet Services¹³, il-*parent company* ta' HeliPortugal, għal servizzi reżi minnha fir-rigward tal-ajruplan mertu tal-kawża;
- (f) L-inġenju tal-ajru in kwestjoni ġie reġistrat f'Malta fuq is-soċjeta' konvenuta b'hal 9H-RWM fid-29 t'Awwissu 2017¹⁴;
- (g) Is-soċjeta' konvenuta, illi kellha reġistrat fuq l-AOC tagħha ajruplan illi ma kienx sejjer jintuża għall-iskop illi għalih kien ġie inizjalment reġistrat, daħlet f'*Aircraft Operating Agreement* ma' United Jet Services nhar l-1 ta' Novembru 2017¹⁵. Skont dan il-ftehim ġie deċiż illi, "*Air CM Global will operate the Owner's aircraft described below (the "Aircraft") in accordance with the Terms and Conditions that constitute this Aircraft Operating Agreement (the "Agreement").*";
- (h) Dan il-ftehim ġie terminat f'Novembru 2018. Sa dakinhar, is-soċjeta' konvenuta tallega illi d-dejn ta' United Jet Services kien tela' għal

¹³ Vide **Dok DF7** a fol 136 tal-proċess

¹⁴ Vide **Dok LB1** a fol 91 tal-proċess

¹⁵ Vide **Dok DF1** a fol 105 *et seq* tal-proċess

madwar tlett mija u ħdax-il elf Ewro (€311,000), iżda s-soċjeta' konvenuta baqgħet tinkorri spejjeż sabiex iżżomm l-ajruplan *air-worthy*;

- (i) F'Mejju 2019, is-soċjeta' konvenuta daħlet f'*lease agreement* ma' United Jet Services¹⁶, u f'*services agreement* ma' kumpanija terza oħra, Fly Guyane¹⁷. Dan bl-intiż illi jiġu irkuprati f'it mill-ispejjeż illi kienet qed tinkorri s-soċjeta' konvenuta;
- (j) Fly Guyane bdiet ukoll tonqos mill-obbligi finanzjarji tagħha taħt *services agreement*, u falliet per kawża ta' diffikoltajiet finanzjarji per konsegwenza tal-pandemija tal-COVID-19;
- (k) L-ajruplan reġistrat bin-numru 9H-RWM għadu preżentement reġisstrat fuq l-AOC tas-soċjeta' konvenuta. Dan minkejja illi s-soċjeta' konvenuta ssostni illi mhux talli m'għamlitx profitt kemm ilu li ġie reġistrat dan l-ajruplan fuq l-AOC tagħha, iżda talli għamlet dejn ta' aktar minn seba' mitt elf Ewro (€700,000);

35. Mill-banda l-oħra, dak illi qiegħed jiġi kontestat huwa preċiżament dak illi qiegħed jiġi pretiż mir-rikorrenti, u cioe jekk hijiex dovuta *referral fee* lir-rikorrenti għall-fatt illi kien tramite r-rikorrenti illi s-soċjeta' konvenuta ltaqgħet ma' Andrew Lee u HeliPortugal, u, konsegwentement, is-soċjeta' United Jet Services;

36. Ir-rikorrenti jsostnu illi fil-laqgħa illi saret fil-bidu tas-sena 2017 bejn Andrew Lee, ir-rikorrenti u s-soċjeta' konvenuta (kif rappreżentata minn Robert Foster u Teresa Haigh), huma kienu talbu *referral fee* ta' ħames mitt Ewro (€500) għal kull xahar illi l-ajruplan idum reġistrat Malta f'isem is-soċjeta' konvenuta. Isostnu illi din ir-*referral fee* ma kienet soġġetta għall-ebda kondizzjoni, u li, peress illi l-ajruplan għadu, sal-lum il-ġurnata, reġistrat Malta f'isem is-soċjeta' konvenuta, l-ammont globali dovut lilhom mis-soċjeta' konvenuta huwa għalhekk dak ta' tnejn u għoxrin elf Ewro (€22,000);

¹⁶ Vide **Dok DF4** a fol 116 *et seq* tal-proċess

¹⁷ Vide **Dok CM2** a fol 678 *et seq* tal-proċess

37. Min-naħa l-oħra, is-soċjeta' konvenuta qed issostni illi m'hija dovuta lir-rikorrenti l-ebda *referral fee*, u dan għas-segventi raġunijiet: (a) m'hemm l-ebda kuntratt bil-miktub dwar *referral fee*, iżda din kienet biss ħaġa illi ssemmiet imma ma sar l-ebda ftehim fuqha; (b) anke jekk *dato ma non concesso* kellu jiġi aċċettat illi kien hemm ftehim dwar *referral fee*, il-ħlas ta' *referral fee* kien soġġett għal żewġ kundizzjonijiet, u cioe: (i) li jiġi ffirmat kuntratt bejn is-soċjeta' konvenuta u *Rescue Wings Malta*, u (ii) li l-kuntratt ikun profitabbli għas-soċjeta' konvenuta, liema żewġ kundizzjonijiet ma mmaterjalizzawx; (c) il-fatt waħdu illi ajruplan jitpoġġa fuq l-AOC ta' kumpanija ma jrendix profitt, u għalhekk fuq dan il-punt biss m'għandhiex tkun dovuta *referral fee*; u (d) ir-*referral fee* illi s-soċjeta' konvenuta kienet disposta li tħallas kienet ta' darba biss, u mhux ta' kull xahar;

38. Fl-ewwel lok, din il-Qorti tinnota illi **mhux qed jiġi kontestat mir-rikorrenti illi dwar ir-*referral fee* ma ġie redatt l-ebda ftehim bil-miktub**, iżda kien hemm biss ftehim verbali, milħuq fil-laqgħat illi saru fil-bidu tas-sena 2017, meta Andrew Lee u HeliPortugal kien għad għandhom l-intenzjoni illi joperaw is-servizz ta' *air ambulance* taħt *Rescue Wings Malta*;

39. Huwa paċifiku illi ftehim jista' jiġi pruvat minkejja li skrittura ma tiġix prodotta, hekk kif ġie ritenut fis-sentenza mogħtija fl-ismijiet ***John Baptist Zammit vs John Grech***¹⁸:

Effettivament, huwa paċifiku wkoll illi għall-prova ta' l-eżistenza ta' ftehim, hu x'inhu, ma kienetx indispensabbli l-produzzjoni tal-iskrittura u huwa biżżejjed illi l-prova ssir bi kwalunkwe mod li jikkonvinċi lill-Qorti, naturalment skond iċ-ċirkostanzi u l-fatti tal-każ kif emergenti mir-riżultanzi proċesswali.

40. Il-każ odjern ifakkar ukoll lil din il-Qorti f'dak illi ntqal fis-sentenza mogħtija fl-ismijiet ***Saviour Camilleri vs Bernard Mayo***¹⁹:

¹⁸ Appell Ċivili Nru 911/2001/1, Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri), Onor Imħ P Sciberras, 28 t'April 2004

¹⁹ Ċit Nru 203/1997/1, Qorti Ċivili (Prim'Awla), Onor Imħ P Sciberras, 12 ta' Mejju 2004 (in ġudikat)

L-istanza odjerna hi waħda minn dawk fejn, minħabba l-eżistenza tal-versjonijiet kontrastanti, l-eżitu tagħha jiddependi l-aktar, jekk mhux ukoll esklussivament, mill-attendibilita' tal-provi. Il-kompitu għal min irid jiġġudika jsir, imbagħad, aktar iebes meta l-partijiet ma jkunux approfondew sew it-termini tal-ftehim ta' bejniethom; fil-każ preżenti, x'prestazzjonijiet kienu konċepiti u voluti mill-partijiet;

*Kif josserva pero l-Imħallef insenji Maurice Caruana Curran fil-kawża “**Carmelo Farrugia -vs- Rokku Farrugia**” (vol L P II p 440), “mhux kwalunkwe tip ta' konflitt għandu jħalli lill-Qorti f'dak l-istat ta' perplessita' li minħabba fih ma tkunx tista' tiddeċiedi b'kuxjenza kwieta u jkollha taqa' fuq ir-regola ta' in dubio pro reo. Il-Qorti għandha teżamina jekk xi waħda miż-żewġ versjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji tal-kredibilita' u speċjalment dawk tal-konsistenza u verosimiljanza, għandhiex teskludi lill-oħra, speċjalment fuq il-bilanċ tal-probbilitajiet u tal-preponderanza tal-provi, għax dawn, f'kawzi ċivili, huma ġeneralment suffiċjenti għall-konvinċiment tal-ġudikant.”;*

Fil-każ in eżami l-kontendenti ma iskrivewx il-ftehim ta' bejniethom, u dan, del resto, ma kienx hekk neċessitat li jsir stante li l-kuntratt hawn kontemplat ma huwiex wieħed fost dawk annoverati fil-lista ta' kuntratti elenkati fl-Artikolu 1233 tal-Kodiċi Ċivili u li dwarhom il-liġi espressament tirrikjedi ad substantiam vel probationem il-prova skritta taħt piena ta' nullita';

Dan ma jfisserx illi l-prova tal-ftehim ma setgħetx tiġi supplita permezz ta' provi oħra, ad exemplum, dawk

testimonjali jew xi mezz istrutturju ieħor, inter alia, il-konfessjoni jew l-ammissjoni, dimostranti l-konkluzjoni tal-kuntratt. Huwa proprju dawn il-provi testimonjali li fil-każ in ispecie jassumu importanza sinifikativa għall-veraċità tan-negożju ġuridiku inter partes, u allura wkoll, il-fonti tad-drittijiet u obbligi bejn il-kontendenti. Il-ġudikant allura hu tenut biex jivvaluta ċ-ċirkostanzi dedotti minn dawn il-provi testimonjali u dan in relazzjoni għar-rapport inter partes u għall-inċidenza tas-sitwazzjoni partikolari;

41. Ir-rikorrenti jesebixxu mal-affidavit ta' **Dr Marco Ciliberti** sensiela ta' e-mails skambjati ma' Robert Foster, Direttur tas-soċjeta' konvenuta. F'**Dok MC1**²⁰, permezz ta' e-mail datata sitta (6) ta' Novembru 2017, Ciliberti jgħid lil Foster, "*A kind reminder regarding the referral fee for 9H-RWM*", filwaqt illi Foster jirrispondi, "*They [cioe United Jet Services] owe us over 90k right now, as soon as they pay (which they keep promising to do) I will pay the referral fee without delay.*" F'**Dok MC2**²¹, permezz ta' e-mail datata sitta (6) ta' Frar 2018, Ciliberti jgħid illi, "*There is obviously other (sic) matter pending, that is the agreed fee for RWM.*" B'referenza għall-fatt illi HeliPortugal kienu għamliu pagament lis-soċjeta' konvenuta fl-ammont ta' ħamsin fil-mija (50%)²², Ciliberti jsostni illi hija dovuta wkoll lis-soċjeta' rikorrenti ħamsin fil-mija (50%) tar-referral fee illi huwa jikkontendi illi kellha titħallas mis-soċjeta' konvenuta lir-rikorrenti. Madanakollu, Foster *inter alia* jirrispondi kif isegwi:

As we explained before, we were happy to enter into some sort of introductory agreement based on profitability. As you may know, the deal that was discussed at the time did not come to fruition, instead Air

²⁰ A fol 154 tal-proċess

²¹ A fol 155 *et seq* tal-proċess

²² Pagamenti illi saru minn United Jet Services lis-soċjeta' konvenuta f'dak illi jirrigwarda HeliPortugal jirriżulta mit-tieni u t-tielet pagna tal-*statements* kollettivament immarkati **Dok DF7**, fil-*box file* a fol 136 tal-proċess

CM Global ended up putting the aircraft right at great expense both fiscally and temporally for which [we] have not been paid. We do not do any business with Rescue Wings Malta, which as far as I am aware was never even incorporated. Andrew Lee and HeliPortugal disagreed and did not form any sort of partnership and have left Air CM Global in the middle holding the baby so to speak.

Finalment, **Dok MC3** jinkludi *e-mail* datata sebgħa (7) ta' Novembru 2017 illi fiha Ciliberti jfakkar lil Foster dwar pagament dovut lilu għal servizzi reżi minnu fir-rigward tal-proġett, għal liema *e-mail* Foster irrisponda fit-tnejn u għoxrin (22) ta' Novembru 2017 billi talbu kopja tal-fattura relattiva sabiex jeffettwa l-ħlas. Jidher illi dan il-pagament gie effettwat, stante illi f'**Dok MC2**, Ciliberti lil Foster jgħidlu, *"On another note thank you for the payment for the invoice relating to the services rendered in connection with the hangar project."*;

42. Rinfaccjata b'dan l-iskambju t'*e-mails*, din il-Qorti hija disposta illi temmen illi kien hemm xi forma ta' ftehim verbali dwar *referral fee* dovuta lir-rikorrenti mis-soċjeta' konvenuta fiż-żmien meta kien għadu qed jiġi diskuss il-*business venture* ta' Andrew Lee u HeliPortugal. Wara kollox, jirriżulta mhux kontestat illi kienu r-rikorrenti illi laqqgħu lil Lee u lil Foster flimkien;

43. Madanakollu, din il-Qorti ma tqisx illi gie pruvat illi l-ftehim kien fl-ammont ta' ħames mitt Ewro (€500) għal kull xahar illi l-ajruplan ikun registrat fl-AOC tas-soċjeta' konvenuta. Dan għas-segwent i raġunijiet:

(a) Filwaqt illi huwa minnu illi kienu r-rikorrenti li laqqgħu lil Foster ma' Lee u HeliPortugal, effettivament kwalsiasi negozjar illi kien għaddej bejn Lee / HeliPortugal, ir-rikorrenti u s-soċjeta' konvenuta sfaxxa fix-xejn f'Awwissu 2017, cioe ħames (5) xhur biss wara li bdew, meta Lee u HeliPortugal iddeċidew illi ma ridux jipproċedu bil-*business venture* waqt li kienet għadha għaddejja l-proċedura ta' registrazzjoni tal-

ajruplan. Filwaqt illi huwa minnu illi eventwalment is-soċjeta' konvenuta daħlet fin-negozju ma' United Jet Services, il-*parent company* ta' HeliPortugal, il-kundizzjonijiet tal-ftehim bejn is-soċjeta' konvenuta u United Jet Services kienu diversi minn dak illi kien qiegħed jġi diskuss preċedentement, b'dana illi din il-Qorti ma tarax għalfejn ir-rikorrenti kellhom jippretendu f'las ta' *referral fee* għaž-żmien illi fih is-soċjeta' konvenuta kienet qed tikkuntratta ma' soċjeta' illi kienet estranea għan-negozjati dwar is-servizz ta' *air ambulance*;

(b) Din il-Qorti ma hix konvinta illi s-soċjeta' konvenuta kienet disposta illi taċċetta illi tħallas f'ames mitt Ewro (€500) fix-xahar *ad infinitum*. Dan kemm għaliex ma kienx jagħmel sens kummerċjali illi soċjeta' tidħol għal dan l-obbligu sempliċiment a bażi tal-fatt illi ajruplan ikun reġistrat fuq l-AOC tagħha, mingħajr garanzija illi ser tiggwadanja xi forma ta' profitt għal tali reġistrazzjoni, u kif ukoll għaliex, hekk kif jispjega **Eric Weisskopf**, illi huwa estraneu għall-vertenza bejn il-partijiet, in kontro-eżami²³, filwaqt illi *referral fee* hija "*industry practice*", "*the typical practice is let's say the portion of the management fee or a portion of the revenue paid out*". Dan ifisser illi, fil-prattika, *referral fee* f'ċirkostanzi bħall-każ in eżami, hija *one-time payment*, ġeneralment kalkolat fuq il-*management fee*. Infatti jgħid illi, "*you do not know at the beginning what the amounts will be, so it is very difficult to forecast a mechanic report at the beginning on how to pay, find the fees.*";

44. Madanakollu, din il-Qorti tqis illi anke jekk HeliPortugal hija kumpanija sussidjarja ta' United Jet Services, effettivament kien ir-rikorrent illi introduċa lis-soċjeta' konvenuta ma' HeliPortugal, u ma hux kontestat illi kien per konsegwenza ta' din l-introduzzjoni illi nibtet relazzjoni kummerċjali bejn is-soċjeta' konvenuta u United Jet Services wara illi sfaxxa fix-xejn il-*business venture Rescue Wings Malta*. **Ta' dan, din il-Qorti hija tal-fehma illi hija dovuta lir-rikorrenti *referral fee***, anke jekk effettivament ir-raġuni illi għaliha saret l-introduzzjoni mis-soċjeta'

²³ A fol 711 tal-proċess

rikorrenti tas-soċjeta' konvenuta u Lee / HeliPortugal baqgħet ma mmaterjalizzatx;

45. Ciononostante, **din il-Qorti ma tqisx illi hija dovuta *referral fee* fl-ammont ta' ħames mitt Ewro (€500) fix-xahar għal kull xahar illi fih l-ajruplan mertu tal-kawża jibqa' reġistrat fuq l-AOC tas-soċjeta' konvenuta**. Li kieku kellu wieħed iqabbel, b'analoġija, is-sitwazzjoni mertu tal-kawża odjerna ma' dik tal-bejgħ jew kiri ta' proprjeta', tista' tkun dovuta lis-sensar illi jlaqqa' kompratur ma' venditur *referral fee* (kif distinta minn *commission*) ta' darba, ġeneralment kalkolata bħala persentaġġ żgħir fuq il-valur tal-proprjeta'. **Din il-Qorti tqis għalhekk illi, b'mod simili, ikun ukoll idoneu illi r-rikorrenti jithallsu *referral fee* f'pagament ta' darba**, bħala kumpens għall-fatt illi kien bis-saħħa tar-rikorrenti illi s-soċjeta' konvenuta ġiet introdotta mas-soċjeta' United Jet Services;
46. Ikkunsidrat il-fatt illi jidher illi l-figura ta' ħames mitt Ewro (€500) hija l-figura illi ssemmiet waqt il-laqgħat inizjali bejn ir-rikorrenti, is-soċjeta' konvenuta u t-terzi illi kellhom jinkorporaw ruħhom bħala *Rescue Wings Malta*, din il-Qorti hija tal-fehma illi r-*referral fee* illi għandha tkun dovuta lis-soċjeta' rikorrenti hija fl-ammont kumplessiv ta' **ħames mitt Ewro (€500)**. Il-Qorti tqis illi dan l-ammont huwa wieħed ġust, ikkunsidrat illi: (a) ma ngabet l-ebda prova illi effettivament tikkonferma illi l-ħlas ta' ħames mitt Ewro (€500) kellu jkun dovut mensilment u mhux pagament wieħed ta' darba; u (b) illi n-negozju bejn is-soċjeta' konvenuta u *Rescue Wings Malta* baqa' ma mmaterjalizzax;
47. F'dawk illi huma imgħaxijiet dovuti fuq dan l-ammont, il-Qorti tagħraf illi l-Artikolu 1141(1) tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta jistabilixxi illi imgħaxijiet għal obligazzjoni ta' xorta kummerċjali għandhom jibdedw jiddekorru minn dakinhar li l-obbligazzjoni kellha tiġi esegwita; madanakollu, fil-każ odjern, ma kienx hemm data partikolari illi fih l-ammont dovut kellu jithallas. Għaldaqstant, il-Qorti sejra tordna illi l-imgħax jibda jiddekorri mid-data tan-

notifika tal-ittra uffiċjali bin-numru 1138/2018 lis-soċjeta' konvenuta²⁴, cioe mill-erbatax (14) ta' Ġunju 2018, sad-data tal-effettiv pagament.

Decide

48. Għal dawn il-motivi, il-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi:

- (i) **Tiċnad** l-eċċezzjonijiet tas-soċjeta' konvenuta in kwantu mhux kompatibbli ma' din id-deċiżjoni;
- (ii) **Tilqa'** l-ewwel talba rikorrenti u tiddikjara u tiddeċiedi illi s-soċjeta' konvenuta hija debitrċi tal-atturi fis-somma ta' ħames mitt Ewro (€500) rappreżentanti *referral fee*;
- (iii) **Tilqa'** t-tieni talba rikorrenti u tikkundanna lis-soċjeta' konvenuta tħallas lir-rikorrenti s-somma ta' ħames mitt Ewro (€500), bl-imgħax legali dekorribbli fuq din is-somma mill-erbatax (14) ta' Ġunju 2018 sad-data tal-effettiv pagament;

Fiċ-ċirkostanzi, l-ispejjeż ġudizzjarji, inkluż dawk tal-ittra uffiċjali bin-numru 1138/2018, għandhom jibqgħu bla taxxa bejn il-partijiet.

Moqrija.

Onor Imħallef Dr Audrey Demicoli LL.D.

Karen Bonello
Deputat Registratur

²⁴ Vide **Dok B** anness mar-rikors promotur, a fol 12 *et seq* tal-proċess